

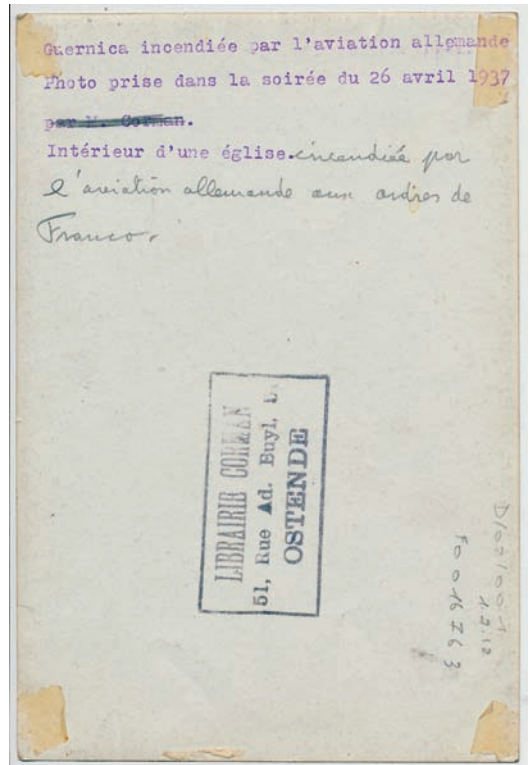
BRANDENDE KERK IN GERNIKA, 26 APRIL 1937

Iedereen kent het monumentale schilderij ‘Guernica’ van Pablo Picasso. Het refereert naar het bombardement op het Baskische dorp Gernika, dat plaatsvond op 26 april 1937, tachtig jaar geleden. De Basken vochten tijdens de Spaanse Burgeroorlog aan de zijde van de republikeinen. Om hen op de knieën te dwingen, werd de historische binnenstad van Gernika door de Duitse *Luftwaffe* platgebombardeerd.¹ Het bombardement werd uitgevoerd door het Duitse Condor-legioen dat, onder bevel van Wolfram von Richthofen, over een zekere operationele autonomie beschikte. Maar de Spaanse franquistische luchtmachtgeneraal Alfredo Kindelán was de eindverantwoordelijke.

De meeste schuilplaatsen waren niet bestand tegen de vele bommen. Daarom vluchtten veel mensen naar de velden rondom de stad. De Duitse vliegtuigen spaarden de mannen, vrouwen en kinderen niet en schoten erop los. Daarna bombardeerden ze de stad drie uur lang. Hele families werden begraven in hun woningen en schuilkelders. Brandende koeien, schapen en paarden renden in paniek rond totdat ze stierven. Twee dagen na de aanval bezetten de troepen van Franco de stad. Onderzoekers spreken van drie- tot achthonderd doden.

In 2007 publiceerden we in *Brood & Rozen* enkele foto's over de Spaanse Burgeroorlog uit de collectie van Amsab-ISG. We vermoedden toen dat ze van de hand van Mathieu Corman

waren.² Corman was, naast globetrotter en fotograaf, ook boekhandelaar in Oostende – de boekhandel bestaat nog steeds onder de naam New Corman. Corman werkte in 1937 voor het

- ▶ Achter- en voorzijde van de foto van de brandende San Juan-kerk in Gernika, 26 april 1937. Opmerkelijk is dat de naam van Corman als fotograaf doorstreept is. (Amsab-ISG, Gent)

Franse communistische tijdschrift *Ce Soir*, in het gezelschap van Charlie Chaplin (jawel), André Malraux, Robert Capa ... Tijdens de Spaanse Burgeroorlog was Corman een van de achttien speciale correspondenten.

Op een van de foto's zien we de brandende kerk van San Juan. Een aantal jaar geleden kreeg collectiemedewerker Rita Calcoen vanuit Spanje een artikel over deze foto. Met daarin een uitgebreide analyse van de brand door de Comisión Oficial del Gobierno Nacional, die was opgericht door de franquisten. In dit zogenaamd objectieve onderzoek wordt 'wetenschappelijk' aangetoond dat de brand na de bombardementen werd aangestoken door *los rojos*, de roden. Naar aanleiding van de trieste verjaardag van het bombardement in april jongstleden, vroegen we aan het Centro de Documentación sobre el Bombardeo de Gernika/ Fundación Museo de la Paz de Gernika, om de foto correct te duiden. Zij antwoordden dat de franquisten inderdaad hebben getracht het bombardement van Gernika in de schoenen van de republikeinen te schuiven. De internationale opinie heeft de beschuldiging van de franquisten echter nooit au sérieux genomen. Al snel doken ooggetuigenverslagen op die de ware toedracht toelichtten. Onder meer de Britse journalist George Steer schreef erover in *The Times*. Of Mathieu Corman een recht-

streekse getuige was en de foto zelf nam, weten we niet echt. Hij was zeker in de buurt. Na het bombardement verzamelde hij niet-ontploffte obussen van Duitse makelij en bracht ze onder de aandacht van de pers om er het Duitse daderschap mee aan te tonen. Inmiddels heeft Duitsland officieel schuld erkend.³

De kerk werd niet meer opgebouwd. Vandaag de dag wordt de klok van de San Juan-kerk bewaard op de begraafplaats van Gernika. Op het plein tegenover de plek waar de kerk stond, werd een standbeeld van journalist George Steer opgericht. Het documentatiecentrum is tachtig jaar na de feiten nog steeds bezig met wereldwijd onderzoek over het bombardement.

Met dank aan Rita Calcoen, Marta Santiago Calvete, Ana Teresa Núñez Monasterio en Vincent Scheltiens

- 1 Een kleine maand eerder, op 31 maart 1937, had de Italiaanse luchtmacht ook al het Baskische stadje Durango gebombardeerd, met zowat driehonderd doden als gevolg.
- 2 Rita CALCOEN, De foto's 'Corman' over de Spaanse Burgeroorlog. Een unieke vondst? In: *Brood & Rozen*, 12(2007)2, pp. 36-47.
- 3 http://elpais.com/diario/1997/04/28/espana/862178406_850215.html.

Boven: Feest van Gargantua voor de kerk van San Juan, 1919. Na de bombardementen in 1937 werd het feest niet meer georganiseerd. Pas in 2016 werd het hervat. (Centro de Documentación sobre el Bombardeo de Gernika)

Onder: De gevel van de uitgebrande kerk die later werd afgebroken. (Centro de Documentación sobre el Bombardeo de Gernika)